

FARMERSI TIMES

W TYM NUMERZE:

**JAK ZDOBYWANO
DZIKI ZACHÓD** 1

**ANALIZA ROZGRYWKI
1848_DALLAS_5E** 3

**KRONIKI DZIKIEGO
ZACHODU: 1841-1850** 8

**GOSPODARCZY
ROZWÓJ USA, CZ. 4** 10

SANTA FE 12

WSTĘPNIAK

Gra Farmersi rozrasta się na wszystkich płaszczyznach! Czy wkrótce stanie się najpopularniejszą grą w sieci? Mamy nadzieję, że tak! :)

W maju liczba zarejestrowanych graczy przekroczyła 11 tys. Znacząco zwiększyła się też liczba rozgrywanych gier oraz... liczba miast, w których można grać (z 6 do 11). Zaś transfer danych z serwera wyniósł w maju ponad 34GB!

Koniecznością stało się wprowadzenie abonamentu, by zapewnić środki na pokrycie kosztów serwera oraz dalszy rozwój gry. Zgodnie z zapowiedziami, 6 'starych' miast pozostanie dostępnych bez opłat, zaś nowe miasta, ze wszystkimi dodatkowymi opcjami, dzięki którym gra jest znacznie bardziej dynamiczna i ciekawa, zostały objęte abonamentem. Na początek, dla dotychczasowych graczy, została wprowadzona promocja (zniżka o ponad 60%), by wysokość opłat nie była dla nikogo przeszkodą w graniu w pełnej wersji.

Trwają również pierwsze prace nad angielską wersją gry – być może już za kilka miesięcy, pod domeną farmersi.net, cały świat będzie mógł oszaleć na punkcie Farmersów!

(SZERYF)

ODSETEK WYGRANYCH GIER:

1. SKUNKS - 95% (18/19)

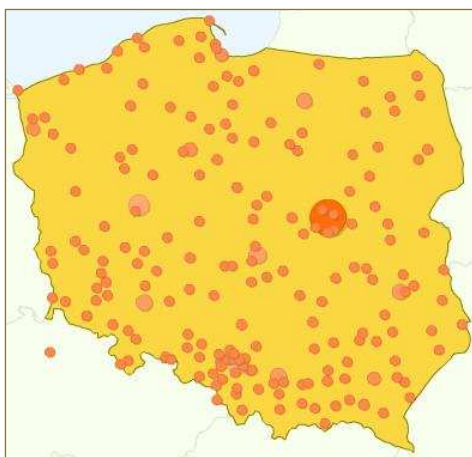
2. ROBOT - 88% (14/16)

3. HELION - 86% (6/7)

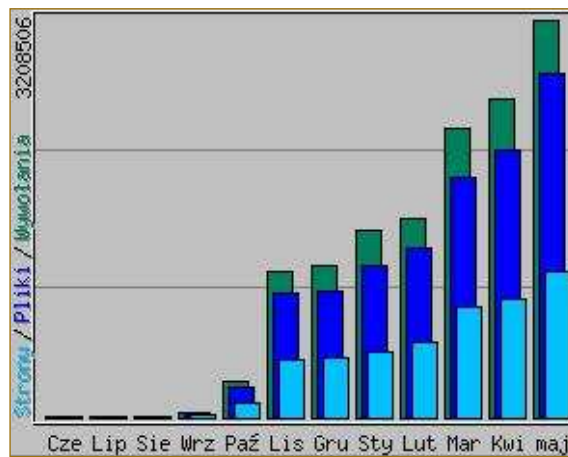
STAN NA 29.05.2007

Najładniejsza farma

Skąd pochodzą gracze?

Statystyki odwiedzin serwisu farmersi.pl

NAJCZĘSTSZE DOMENY EMAILOWE:

- O2/tlen.pl - 3446
- Wp - 2974
- Interia.pl - 1348
- Op.pl - 757
- Gmail.com - 705
- Onet (.pl, .eu) - 642
- Vp.pl - 469

STAN NA 27.05.2007

JAK ZDOBYWANO DZIKI ZACHÓD

Amerkańscy archeolodzy odwiedzają miejsca dawno zapomnianych bitew. Próbuje ustalić przebieg masakr sprzed wielu lat, odsłaniają wstydlive epizody z dziejów Stanów Zjednoczonych.

Ofiary tych wydarzeń nie leżą na wielkich cmentarzach, jak amerykańscy żołnierze, polegli w 1944 r. na plażach Normandii. Na

ich grobach nie płoną znicze. Nawet miejscowa ludność często nie wie, co przed laty działo się w okolicy. Archeologia wyjaśnia szczegóły niekompletnej, ustnej i pisemnej historii tych okrucieństw. Pozwala ludziom zrozumieć, co się kiedyś wydarzyło – pisze Alyssa Fisher w ostatnim numerze miesięcznika *Archaeology* i dodaje: – Może też być źródłem wielu kontrowersji.

KTO ZABIŁ OSADNIKÓW?

W 1857 r. z Caravan Springs w północno-zachodnim Arkansas wyjechało 40 wozów. 140 emigrantów, mężczyzn z kobietami i dziećmi, pod przewodnictwem Alexandra Fanchera i Johna Bakera, ruszyło na zachód. 7 września, gdy znajdowali się w połowie drogi do Kalifornii, postanowili rozbić obóz na noc w okolicy Mountain Meadows, w stanie Utah. Tam zostali zaatakowani i wszyscy, z wyjątkiem 17 dzieci, ponieśli śmierć. Na temat tego, co wydarzyło się tej nocy i kto zabił osadników, amerykańscy badacze toczą spór do dziś. Lokalni historycy utrzymują, że mogła to być paramilitarna bojówka mormonów, wspomagana wojownikami Indian Pajutów. Mormoński biskup John Lee, stracony w 1877 r., był jedyną osobą oskarżoną i skazaną za tę zbrodnię.

O masakrze wspominał także Mark Twain: *„Duży oddział mormonów, wymalowanych i udających Indian, zaatakował wozy emigrantów około 300 mil na południe od Salt Lake City – notował. – Ale osadnicy ufortyfikowali się przy wozach i z sukcesami przez pięć dni odpierali ataki! (...) Po tym czasie mormoni uciekli się do wojskowego podstęp. Zmyli z twarzy barwy wojenne i – uzbrojeni po zęby, z białą flagą – przyjechali do oblężonych osadników! Gdy emigranci zobaczyli nadjeżdżających białych mężczyzn, opuścili broń i serdecznie ich powitali”*.

Tę wersję wydarzeń potwierdził dwa lata po masakrze major James Carleton, który przyjechał na miejsce, aby sporządzić dla Kongresu raport dotyczący tych wydarzeń. Napisał w nim, że na obóz osadników napadła grupa Indian Pajutów oraz mormoni, przebrani za Indian. Z raportu wynikało, że po nieudanym ataku mormoni zmyli z siebie barwy wojenne i przyszli do obozu, oferując pomoc. A potem razem z Indianami wymordowali osadników.

SZCZĄTKI POD MONUMENTEM

Mjr Carleton pogrzebał szczątki ofiar, usypał na grobie stos z kamieni, a na górze zatknął krzyż. W 1990 r. stanął tam granitowy monument z napisem informującym o masakrze. Podczas ostatniej renowacji pomnika, cztery lata temu, odkryto kości 28 osób. Badanie gruntu radarem przyniosło kolejne rewelacje – trzy groby ze szczątkami ofiar masakry. Zgodnie z prawem stanowym Utah należało poddać je analizie. Zajęła się tym antropolog Shannon Novak z uniwersytetu w Utah.

Jej zespół poddał analizie ponad 2,6 tys. fragmentów szczątków. Okazało się, że Indianie prawdopodobnie mieli z tym mordercą niewiele wspólnego. Antropolodzy nie dopatryli się na kościach śladów po skalpowaniu ostrymi

narzędziami. Novak stwierdziła też, że zaatakowanym nie podcinano gardel, co było częstym sposobem zabijania ofiar przez Indian.

W kościach znaleziono za to wiele przestrzelin. Obrażenia dowodziły, że osadnicy ginęli od strzałów z bliskiej odległości. Antropolodzy zaczęli podejrzewać, że masakry dokonali wyłącznie biali ludzie. – *Prawdopodobieństwo, że Indianie używali broni mormonów, jest małe* – argumentowała Novak.

SAND CREEK

Niedługo po tych tragicznych wydarzeniach, 29 listopada 1864 r., doszło do innej masakry – nad rzeką Sand Creek. Tym razem 700 amerykańskich kawalerzystów – w większości ochotników – pod dowództwem płk. Johna Chivingtona napadło na wioskę Indian Czejenów i Arapaho w południowo-wschodniej części stanu Kolorado. Chivington prowadził swoich ludzi aż 40 mil z Fortu Lyon, przy fatalnej pogodzie, tylko po to, by przeprowadzić atak. I chociaż Indianie wywiesili białą i amerykańską flagę na znak, że się poddają, żołnierze zabili ponad 150 Czejenów i Arapaho, głównie kobiet i dzieci. W odwecie w styczniu 1865 r. ocalali z masakry wojownicy pod przewodnictwem wodza Czejenów, Czarnego Kotła, przeprowadzili serię napadów na białych osadników wzdłuż South Plate River.

Chivington chełpił się, że wymordował całą indiańską wioskę. Niejednokrotnie też zawyżał liczbę ofiar. Szybko jego zła sława dotarła do władz federalnych, które podpisały traktat, gwarantujący Czejenom i Arapaho rekompensatę za masakrę (jego postanowienia nie zostały wypełnione do dziś) i nakazały rozpoczęcie śledztwa w tej sprawie. Chivington uniknął odpowiedzialności, zwalniając się z armii.

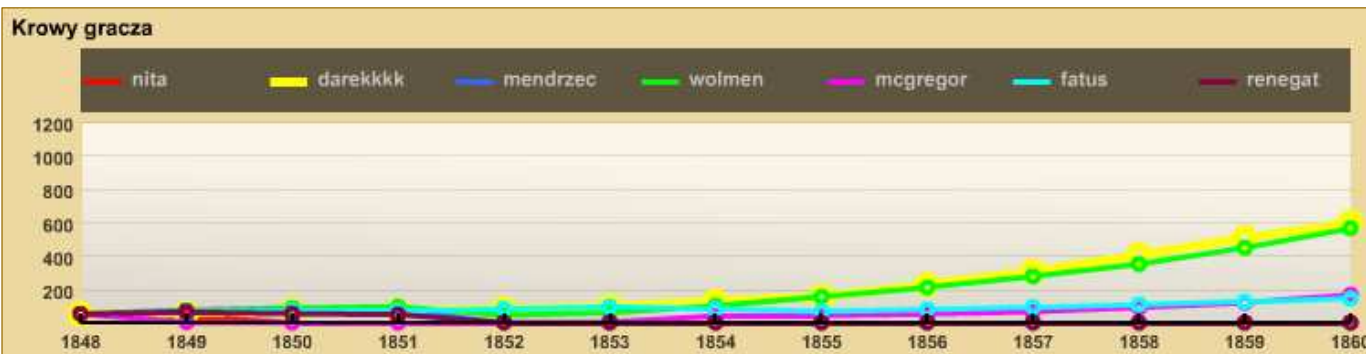
Senator Ben Nighthorse Campbell, którego przodkom udało się ująć z życiem z masakry i jedyny przedstawiciel Indian w Kongresie, powiedział kiedyś pół żartem, pół serio: – Jest takie miasto Chivington. Jeśli zostanę gubernatorem, rozkażę je spalić.

Tragiczne wydarzenia w Mountain Meadows czy nad Sand Creek to niechlubne epizody w dziejach Stanów Zjednoczonych. Wiadomo, że nie były odosobnione. W czasach, gdy siłą zdobywano Dzikie Zachód, historie takie często się powtarzały. Dlatego archeolodzy mają ręce pełne roboty. Podobne wykopaliska trwają jeszcze w wielu innych miejscach. Być może trzeba będzie na nowo pisać podręczniki amerykańskiej historii.

źródło: [Savansi–Internetowy magazyn naukowy \(http://www.savansi.com/\)](http://www.savansi.com/)

ANALIZA ROZGRYWKI 1848_DALLAS_5E

gracz	łączny majątek	ilość ziemi	ilość krów	przychody	przychody z eksportu
nita(bankrut)	\$0	0 (bez zmian)	0 (bez zmian)	\$0	\$0
darekkkk	\$38061 (+29%)	44 (bez zmian)	597 (+91)	\$12551 (bez zmian)	\$0
mendrzec(bankrut)	\$0	0 (bez zmian)	0 (bez zmian)	\$0	\$0
wolmen	\$52283 (+21%)	46 (bez zmian)	563 (+117)	\$10029 (+4%)	\$0
mcgregor	\$10898 (+18%)	19 (+2)	165 (+46)	\$5346 (-4%)	\$0
fatus	\$7141 (-1%)	13 (bez zmian)	144 (+19)	\$2278 (-3%)	\$0
renegat(bankrut)	\$0	0 (bez zmian)	0 (bez zmian)	\$0	\$0

Tytułem wstępu...

W tej rozgrywce naprzeciw siebie stanęło siedmiu graczy, każdy żądny zwycięstwa. Celem rozgrywki było zgromadzić po ostatecznym przeliczeniu jak najliczniejsze stado krów, co z pewnością motywowało ich decyzje.

Na pierwszy rzut oka widać, jak nieszczęśliwie skończyła trójka dzielnych farmerów. Odczuli oni gorzyc porażki jeszcze przed zakończeniem rozgrywki. Jaki był powód ich bankructwa? Czy to konsekwencja nietrafionych decyzji? A może ich farmy stały się łupem innych graczy? Zaraz przekonamy się sami. Pozostało ich tylko czterech. Jak widać na wykresie liczebności stada, pierwsza para oddaliła się znacznie już na półmetku, co w późniejszych latach owocowało tylko powiększeniem dystansu dzielącego ich od reszty. Jeden z liderów, mający niewielką przewagę utrzymał ją już do samego końca. Czy rzeczywiście rozgrywka musiała się tak potoczyć? Przecież wartość ich majątku wyraźnie się różni. Pozostali dwaj farmerzy również toczyli pojedynek. W tym przypadku jeden z nich nie zdołał utrzymać przewagi do samego końca.

Początek rozgrywki to spory spadek ceny mięsa. Możliwe, że miało to wpływ na dalszy rozwój sytuacji. Zdaje się też, że niebezpieczne zdarzenia losowe tj. Indianie i zaraza zaskoczyły nieprzygotowanych farmerów w pierwszych latach. Jak wyglądała rozgrywka z punktu widzenia jej uczestników, przekonamy się po przeczytaniu poniższej analizy Szeryfa.

(DUFIA)

NOWE MIASTA, NOWY CEL, NOWE OPCJE I... NOWI GRACZE, CZYLI CIĘŻKIE ZMAGANIA Z NIEWIADOMYM...

Rozgrywka 1848_Dallas_5e wygląda na jedną z ciekawszych rozgrywek w jednym z nowych miast. Do końca nie było pewne, jak zakończą się oba pojedynki - o pierwsze i trzecie miejsce. Dallas to trudne miasto, dla prawdziwych twardzieli. I tacy byli gracze - milczący (brak komentarzy podczas gry), bitni (aż 9 ataków kowbojami) i nie poddający się do końca. Jak wyglądała tak rozgrywka? Prześledźmy ją krok po roku.

Rok 1849

Pierwszy rok upłynął w miarę spokojnie. Gracze kupowali ziemię i krowy, zatrudnili połowę dostępnych kowbojów.

wyniki w roku 1849:

gracz	łączny majątek	ilość ziemi	ilość krów
nita	\$2441 (-27%)	13 (bez zmian)	36 (-16)
darekkkk	\$3724 (+12%)	16 (+3)	61 (+9)
mendrzec	\$3880 (+17%)	16 (+3)	74 (+22)
wolmen	\$5162 (+55%)	14 (+1)	66 (+14)
mcgregor	\$3051 (-8%)	18 (+5)	3 (-49)
fatus	\$3800 (+14%)	13 (bez zmian)	61 (+9)
renegat	\$5057 (+52%)	14 (+1)	63 (+11)

Renegat wziął kredyt spekulacyjny i kupił hotel, a wolmen na kredyt kupił bar. Mcgregor 50 krów poświęcił na ubój, pozostawiając symboliczne stado złożone z 3 krów. Był to

błąd, gdyż nie opłaca się utrzymywać małych stad – ilość pasterzy jest równa pierwiastkowi z liczebności stada, więc przy 50 krowach 1 pracownik opiekuje się 7 krowami, zaś przy 3 krowach jeden pracownik przypada na 1,7 krowy. Tym bardziej poświęcenie aż 9 działek na pastwiska wydaje się sporym marnotrawstwem.

W tym roku swój pierwszy atak kowbojami przypuściła **nita**. Atakowała stado krów **mcgregora**. Nie mogła jednak wiedzieć, że on większość krów przeznaczył na ubój, więc mimo 15% skuteczności ataku, nic nie udało jej się zdobyć. Zatrudniła ona, zgodnie ze zleceniem, 10 kowbojów. Czemu więc do ataku wysłała tylko czterech? Gdyby wysłała wszystkich 10 i zaatakowała dowolnego innego gracza, mogłaby znacznie powiększyć stado i być może nawet wygrać tą rozgrywkę. Pozostali gracze w tym roku zatrudniali łącznie raptem 5 kowbojów – byli więc w większości bezbronni. W następnych latach sytuacja z zatrudnieniem kowbojów prawie się nie zmieniała, a mimo to **nita** nie wykorzystała swojej przewagi w kowbojach. Dopiero w 1853 roku zdecydowała się na atak na innego gracza. Ale ponownie wysłała zaledwie 4 kowbojów i mimo, że zaatakowany gracz nie miał kowbojów, to jego pracownicy zdołali farmę obronić. Coroczne wynagrodzenie dla kowbojów, z których nie było żadnego pożytku, było zbyt dużym obciążeniem dla finansów **nity** i doprowadziło ją w 1853 roku do bankructwa.

Rok 1850

wyniki w roku 1850:

gracz	łączny majątek	ilość ziemi	ilość krów
nita	\$1579 (-35%)	11 (-2)	0 (-36)
darekkkk	\$3772 (+1%)	16 (bez zmian)	71 (+10)
mendrzc	\$3819 (-2%)	16 (bez zmian)	88 (+14)
wolmen	\$6269 (+21%)	20 (+6)	86 (+20)
mcgregor	\$2310 (-24%)	17 (-1)	0 (-3)
fatus	\$3964 (+4%)	13 (bez zmian)	71 (+10)
renegat	\$3927 (-22%)	14 (bez zmian)	54 (-9)

Po drugim przeliczeniu liderem pod względem wielkości stada pozostawał **mendrzc**. Mając 4 kowbojów wysłał on 3 kowbojów w celu ataku na stada **mcgregora**. Jednakże zaatakowany gracz wynajął w międzyczasie 4 kowbojów i bez problemu udało mu się atak odeprzeć.

Mimo dobrego startu sytuacja **mendrca** nie była jednak zbyt optymistyczna – w pierwszym roku zaciągnął kredyt, dzięki któremu udało mu się zakupić ziemię i krowy. Zainwestował też w kurs weterynarii i w spichlerz. Jednakże nie ustawił sprzedaży zboża, a w następnych latach gracz nie podejmował żadnych decyzji. W rezultacie w 1852 roku, gdy

nadszedł czas spłaty kredytu, majątek **mendrca** nie wystarczył do spłaty zadłużenia i gracz został ogłoszony bankrutem.

Rok 1851

wyniki w roku 1851:

gracz	łączny majątek	ilość ziemi	ilość krów
nita	\$946 (-40%)	7 (-4)	0 (bez zmian)
darekkkk	\$3499 (-7%)	16 (bez zmian)	71 (bez zmian)
mendrzc	\$3167 (-17%)	16 (bez zmian)	71 (-17)
wolmen	\$7127 (+14%)	24 (+4)	95 (+9)
mcgregor	\$2499 (+8%)	17 (bez zmian)	0 (bez zmian)
fatus	\$3706 (-7%)	13 (bez zmian)	71 (bez zmian)
renegat	\$3587 (-9%)	14 (bez zmian)	48 (-6)

W 1851 roku pojawiła się zaraza wśród bydła, zabijając 15% wszystkich krów. Prowadzenie pod względem ilości krów objął **wolmen**. Jego strategia opierała się na budowie silnych źródeł dochodu – zakładał pewnie, że mając duży i dochodowy majątek osiągnięcie licznego stada będzie zadaniem bardzo prostym. Jego bar, kupiony na kredyt w pierwszej turze, ciągle był jedynym barem w mieście i dzięki temu dostarczał ponad \$1000 dochodu. Widząc to, **wolmen** wybudował saloon, zwiększający dochody baru o 20%. Głównie dzięki tym inwestycjom w 1851 roku posiadał on majątek 2 razy większy niż inni gracze. Swoją przewagę pod względem wartości majątku utrzymał aż do końca rozgrywki. Jednakże jej nie wygrał. Dlaczego? Jakże popełnił błędy?

Było ich kilka. Po pierwsze bardzo ostrożnie składał zlecenia na rynku krów. Mimo, że rentowność produkcji mleka wynosiła u niego aż 48% (czyli z każdych \$100 przychodu aż \$48 było czystym zyskiem, a każda nowa krowa, kosztująca \$20 przyniosłaby mu \$20 zysku rocznie, więc spłaciłaby się już po jednym roku) i cena eksportowa krów była ponad 2 razy wyższa niż na rynku lokalnym, to składał on niewielkie zlecenia zakupu krów i tylko po trzech najniższych cenach.

Rynek krów w 1851 roku wyglądał następująco:

Cena krów w Nowym Orleanie w tym czasie osiągnęła \$52. Niezwykle dochodowym przedsięwzięciem byłby zakup na rynku lokalnym 20 krów po cenie \$31 i ich eksport do

Nowego Orleanu, by pozyskać środki na zakup krów w roku następnym. Przeanalizujemy jakie korzyści odniósłby **wolmen** z takiego przedsięwzięcia:

Koszty	Zyski
\$620 – zakup 20 krów po cenie \$31	\$1000 – sprzedaż 20 krów w Nowym Orleanie po cenie \$50 za sztukę
\$150 – koszty transportu	Przed wyeksportowaniem na wiosnę, 20 zakupionych krów rozmnaża się, dając 4,5 nowych krów (gracz miał wykupiony podstawowy kurs weterynarii)
\$350 – zwiększenie kosztów zatrudnienia (eksportowane krowy wymagają normalnej ilości pracowników)	Zakupione 20 krów zwiększyłyby produkcję mleka o ok. 750 galonów (eksportowane krowy dają połowę normalnej produkcji), co po cenie \$1,6 dałoby dodatkowe przychody ok. \$1200 .
Wskutek większego zagęszczenia krów na pastwiskach spadłaby ich produktywność – dotychczasowe stado krów dałoby ok. 120 galonów mniej mleka, co oznacza spadek przychodów o prawie \$200	Zmniejszyłaby się ilość krów mieszkańców, co w przyszłości oznaczałoby mniej dostępnych krów dla innych graczy oraz mniejszą podaż mleka na rynku lokalnym, a więc wyższe ceny tego produktu, na czym wolmen , jako główny hodowca, powinien skorzystać najwięcej.

Jak widać, wydając zaledwie \$620, **wolmen** mógł zarobić na czysto ok. \$1000 rok później (stopa zwrotu = 160%), odnosząc też korzyści niemierzalne. Zamiast tego zainwestował on \$670 w stajnię, dzięki której zaoszczędzał rocznie 10% kosztów pracowników hodowlanych (\$270 w 1851 roku, więc pod względem gotówki inwestycja ta zabrała mu \$350).

Wydaje się, że **wolmen** nie był świadomy okazji, która przechodziła mu koło nosa. Inni gracze, o czym mógł wiedzieć, nie mieli środków na inwestycje i nie musiał się przejmować redukcją zakupów na rynku lokalnym.

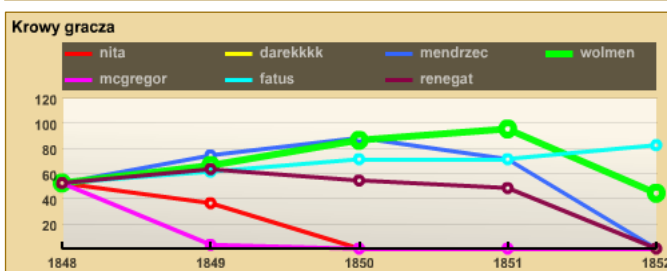
We wrześniu 1851 roku **wolmen** ponownie przepuścił okazję - zamiast dynamicznie powiększać stado krów, zainwestował on \$700 w wyższy kurs weterynarii (wyższa produkcja mięsa ze zwierząt na ubój), mimo, że żadnej krowy nie przeznaczał w tym roku na ubój. Pisaliśmy w pierwszym wydaniu *Farmersi Times* w dziale dobrych porad, że nie ma sensu inwestować w wyższy kurs weterynarii, jeśli od razu nie korzystamy z otrzymanego bonusu (wydajemy gotówkę nie otrzymując nic w zamian). Tym bardziej, że w następnym roku **wolmen** miał do spłaty \$3300 kredytu spekulacyjnego. Powinien więc inwestować w majątek materialny, który przynosi dochody i w razie potrzeby może zostać wyprzedany, a nie w majątek niematerialny (kursy agronomii lub weterynarii), które stanowią koszt i nie wchodzą w skład majątku gracza (czyli ten majątek

zmniejszają, obniżając jednocześnie zdolność kredytową). W rezultacie, w następnym roku, gdy nastąpiła spłata kredytu, w wyniku wyprzedaży majątku **wolmen** stracił aż 78 swoich krów!

Rok 1852

wyniki w roku 1852:

gracz	łączny majątek	ilość ziemi	ilość krów
nita	\$68 (-93%)	0 (-7)	0 (bez zmian)
darekkkk	\$4015 (+15%)	16 (bez zmian)	82 (+11)
mendrrec (bankrut)	\$0 (-100%)	0 (-16)	0 (-71)
wolmen	\$5606 (-21%)	27 (+3)	44 (-51)
mcgregor	\$1794 (-28%)	13 (-4)	0 (bez zmian)
fatus	\$4303 (+16%)	13 (bez zmian)	82 (+11)
renegat	\$193 (-95%)	0 (-14)	0 (-48)

W 1852 roku wszyscy trzej gracze, którzy w pierwszej turze zaciągnęli kredyt spekulacyjny, zostali dotknięci wyprzedażą majątku, co widać na wykresie liczebności stada. Czy to znaczy, że zaciąganie kredytu jest nieopłacalne?

Niekoniecznie – wszystko zależy od sposobu wykorzystania dodatkowych środków. **Wolmen** miał to szczęście, że jako jedyny zainwestował w bar, więc nawet po wyprzedaży części stada, ciągle miał największy majątek i mógł śmiało walczyć dalej o zwycięstwo. **Renegat** przeznaczał za mało ziemi na pastwiska, przez co krowy miały niską produktywność, a koszty produkcji mleka przewyższały przychody ze sprzedaży. Niepotrzebnie produkował on zboże, które sprzedawał na rynku lokalnym praktycznie po kosztach produkcji.

Aż 5 graczy zostało objętych wyprzedażą majątku. W rezultacie mieszkańcy miasteczka podwoili ilość swoich ziem, a ich stado bydła osiągnęło aż 400 sztuk! Zapewniało to w następnych latach wysoką podaż krów, ale jednocześnie niskie ceny mleka i mięsa. Jednakże zbyt niskie, by małe stado mogło być dochodowe. Ale rynek krów otworzył przed graczami nową szansę, z której żaden nie skorzystał! W Nowym Orleanie cena krów ciągle rosła osiągając w 1855 roku aż \$77, podczas gdy w Dallas dostępnych było na rynku 60 krów, a cena rynkowa wynosiła zaledwie \$17. Cóż prostszego niż taniej kupić a drożej sprzedać, gdy jest taka okazja? Czy gracze nie

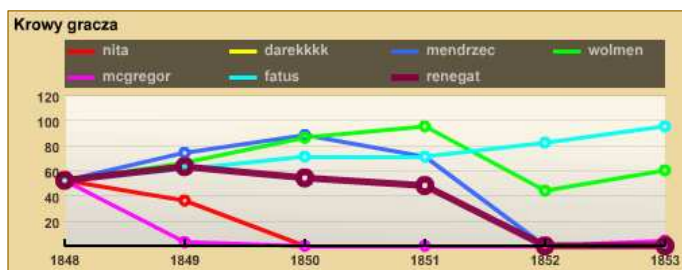
oglądali westernów, w których na wiosnę stada bydła były pędzone z pastwisk na Dzikim Zachodzie do rynków zbytu na wschodzie?

Aż do 1858 roku podaż krów przy najwyższej cenie przewyższała popyt, a cena na rynku eksportowym była ok. 4 razy wyższa niż na rynku lokalnym.

Rok 1853

wyniki w roku 1853:

gracz	łączy majątek	ilość ziemi	ilość krów
nita(bankrut)	\$0 (-100%)	0 (bez zmian)	0 (bez zmian)
darekkkk	\$4667 (+16%)	16 (bez zmian)	95 (+13)
mendrzc(bankrut)	\$0	0 (bez zmian)	0 (bez zmian)
wolmen	\$7421 (+32%)	27 (bez zmian)	60 (+16)
mcgregor	\$2424 (+35%)	13 (bez zmian)	4 (+4)
fatus	\$4922 (+14%)	13 (bez zmian)	95 (+13)
renegat	\$79 (-59%)	0 (bez zmian)	0 (bez zmian)

Patrząc na wykres pogłowia stada można by się zastanawiać, gdzie jest krzywa gracza **darekkkk**. Otóż znajduje się ona dokładnie pod niebieską krzywą gracza **fatus**. Obaj ci gracze posiadali jednakową liczbę krów i objęli prowadzenie w grze. Ich sytuacja była podobna nie tylko pod względem pogłowia stada – mieli podobnej wielkości majątek i ilość ziemi, nie kupili żadnych nieruchomości oraz nie zatrudnili w ogóle kowbojów, przez co obaj byli potencjalnie atrakcyjnym celem dla silniejszych graczy. Dlaczego na końcu rozgrywki **darekkkk** osiągnął ponad 4-krotnie wyższy wynik niż **fatus**?

Główna przyczyna tkwi w pokojowym nastawieniu **fatusa**. Mimo tego, że w 1851 i 1853 roku inni gracze go atakowali, to on nie zatrudnił żadnego kowboja. Poprzednie ataki mu nie zaszkodziły, ale w 1854 roku zaatakował go 10 kowbojami **mcgregor**. W rezultacie **fatus** stracił 25% swojego stada (jeden udany atak podczas całej rozgrywki). W następnym roku zaatakowali Indianie i jego stado pomniejszyło się o kolejne 27 krów.

Darekkkk również został zaatakowany przez **mcgregora** i to aż 3 razy! Za pierwszym razem w ataku wzięło udział zaledwie 2 kowbojów i był on całkowicie nieskuteczny. To jednak skłoniło gracza do zatrudnienia dwóch kowbojów do obrony farmy i gdy następnym razem atakowało 9

kowbojów, to obrona była już dobrze zorganizowana i **darekkkk** ponownie nie poniósł żadnych strat. Również, dzięki kowbojom, nie powiódł się atak Indian na jego farmę.

Rok 1854

wyniki w roku 1854:

gracz	łączy majątek	ilość ziemi	ilość krów
nita(bankrut)	\$0	0 (bez zmian)	0 (bez zmian)
darekkkk	\$4590 (-2%)	19 (+3)	129 (+34)
mendrzc(bankrut)	\$0	0 (bez zmian)	0 (bez zmian)
wolmen	\$8917 (+20%)	34 (+7)	100 (+40)
mcgregor	\$3412 (+41%)	17 (+4)	39 (+35)
fatus	\$5302 (+8%)	13 (bez zmian)	81 (-14)
renegat(bankrut)	\$0 (-100%)	0 (bez zmian)	0 (bez zmian)

Druga połowa rozgrywki to historia dwóch wyścigów – **mcgregor** próbował dogonić **fatusa**, zaś **wolmen** ścigał **darekkkk'a**.

W 1853 roku **mcgregor** zapewne zauważył, że koszty utrzymania małego (4szt) stada ponad dwukrotnie przewyższają przychody z hodowli. By szybko powiększyć stado postanowił wykorzystać kowbojów i zaatakował **fatusa**. Spośród jego 6 ataków tylko ten jeden w 1854 roku zakończył się pewnym sukcesem – osiągnął skuteczność 25%. Dzięki niemu **mcgregor** pozyskał 28 krów i mógł zacząć myśleć o gonieniu peletonu. Niestety rok później spotkało go rozczarowanie – zachęcony wcześniejszym udanym atakiem wysłał 9 kowbojów, by przejęli krowy **darekkkk'a**, a tymczasem jego bezbronna farma została zaatakowana przez 25 Indian i jego niewielkie stado zostało uszczuplone o 12 szt.

W następnych latach **mcgregor** systematycznie kupował nowe ziemie i krowy, powoli powiększając swoje stado. Patrząc jednak na decyzje gracza można odnieść wrażenie, że zapomniał on o celu rozgrywki – zamiast cały dostępny kapitał inwestować w krowy i wszystkie posiadane ziemie przekształcić w pastwiska, to inwestował on w kurs agronomii, irygację, bar i saloon, a na pastwiska przeznaczał raptem 1/3 swoich ziem. Może nie doczytał, że produktywność krów (zależna od ilości pastwisk) wpływa nie tylko na produkcję mleka, ale też na rozrodczość krów? Dopiero pod koniec rozgrywki **mcgregor** zaczął intensywnie kupować krowy, przeznaczając znacznie więcej ziemi na pastwiska, dzięki czemu w ostatnim roku rozgrywki awansował na trzecie miejsce.

Rok 1855

Patrząc na wyniki 1855 roku można by śmiało obstawiać, że **wolmen** wygra tę rozgrywkę – miał zdecydowanie najwyższy majątek, najwięcej ziemi, dobry pakiet

nieruchomości (młyn, bar, saloon) i 7 kowbojów do obrony farmy.

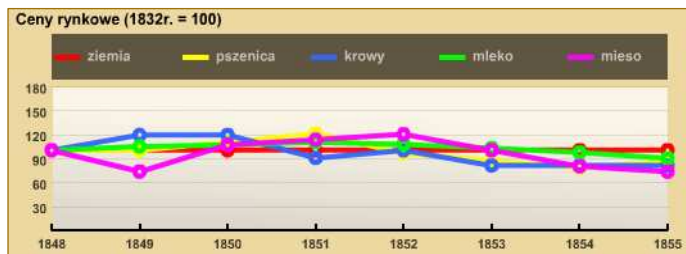
wyniki w roku 1855:

gracz	łączny majątek	ilość ziemi	ilość krów
nita(bankrut)	\$0	0 (bez zmian)	0 (bez zmian)
darekkkk	\$6462 (+41%)	19 (bez zmian)	156 (+27)
mendrzc(bankrut)	\$0	0 (bez zmian)	0 (bez zmian)
wolmen	\$10836 (+22%)	38 (+4)	155 (+55)
mcgregor	\$4725 (+39%)	17 (bez zmian)	42 (+3)
fatus	\$5301 (bez zmian)	13 (bez zmian)	67 (-14)
renegat(bankrut)	\$0	0 (bez zmian)	0 (bez zmian)

Mimo znacznej wyprzedazy krów w 1852 zdołał w większości odbudować swoje stado. Miał możliwość inwestowania, co też chętnie czynił, tyle że w złym kierunku. Do 1857 roku **wolmen** wykupił wszystkie dostępne inwestycje. Inwestował też w ziemię, a resztki wolnych środków przeznaczał na zakup krów, mimo, że to krowy powinny być głównym, jeśli nie jedynym, obiektem jego zakupów!

W rezultacie, pomimo dużego areалу pastwisk, jego stado rosło nieco wolniej niż **darekkkk'a**, który większość środków przeznaczał na zakup krów.

Ciekawostką tej gry może być wykres przedstawiający zmiany cen:

Po 7 latach rozgrywki ceny znajdowały się praktycznie w punkcie wyjścia. Dopiero w drugiej połowie gry ceny krów i ziemi zaczęły systematycznie rosnąć, co zwykle następuje znacznie wcześniej.

Mimo, że gracze popełnili trochę błędów i nie wykorzystali pewnych szans, należy zauważyć, że w większości byli oni mało doświadczeni w Farmersach – średni współczynnik PD graczy wynosił zaledwie 17. Dla niektórych z nich była to pierwsza rozgrywka. Zetknęli się z wieloma nowościami i grali w sposób intuicyjny, nie mając oparcia w doświadczeniu.

(SZERYF)

Na zakończenie...

Spoglądając na to teraz, po przeczytaniu analizy, zadaję sobie pytanie: jaka była ta rozgrywka? Uważam, że była to walka nie tyle między samymi uczestnikami, co między nimi a miastem. Tak, największą przeszkodą było samo Dallas – długa rozgrywka wymagająca innej koncepcji, mnogość możliwych decyzji oraz ewentualnych taktyk, kowboje, zdarzenia losowe. Okiełznanie tego wszystkiego niczym szalonego rumaka na preriach Dzikiego Zachodu nie mogło być łatwe dla początkujących graczy, jak się oczywiście okazało. Nie było! Skutek: wiele błędów i niewykorzystanych okazji mogących zapewnić sukces. Uczymy się bazując na własnych i cudzych doświadczeniach, więc pozostaje wyciągnąć słuszne wnioski i rywalizować dalej.

(DUFIA)

SCREENY Z GRY:

- 25 liczba Indian atakujących
- 50 siła ataku
- 2 ilość kowbojów broniących
- 17 ilość pracowników broniących
- 27 siła obrony
- 1.9 atak/obrona
- 0% skuteczność ataku
- 10 poległych Indian atakujących
- 0 poległych kowbojów broniących
- 156 liczba krów na pastwiskach
- 0 ilość krów zagrabiona przez atakującego

1851 zmiana	
cena krów na rynku lokalnym	\$19 (-24%)
cena eksportowa w mieście Nowy Orlean	\$52 (+10%)
zakup na rynku lokalnym	0 (bez zmian)
krowy na ubój	0 (bez zmian)
nowo urodzone krowy	12 (+2)
sprzedaż na rynku eksportowym	0 (bez zmian)
krowy padłe w wyniku zarazy	12 (bez zmian)
posiadasz krów	71 (bez zmian)

- 10 liczba kowbojów atakujących
- 50 siła ataku
- 0 ilość kowbojów broniących
- 12.4 ilość pracowników broniących
- 12.4 siła obrony
- 4 atak/obrona
- 25% skuteczność ataku
- 3 poległych kowbojów atakujących
- 0 poległych kowbojów broniących
- 109 liczba krów na pastwiskach
- 28 ilość krów zagrabiona przez atakującego

KRONIKI DZIKIEGO ZACHODU: 1841-1850

ROK 1841

- 4 marca William Henry Harrison został dziewiątym prezydentem Stanów Zjednoczonych.
- 4 kwietnia Umarł William Henry Harrison, w trakcie pełnienia obowiązków prezydenta. Nowym, dziesiątym prezydentem, został John Tyler, ówczesny wiceprezydent.

ROK 1842

John Charles Fremont zorganizował wyprawę badawczą, której celem było poznanie Szlaku Oregońskiego i jego okolic. Przewodnikiem wyprawy był Kit Carson.

ROK 1843

Charles Thurber skonstruował maszynę do pisania.

James Bridger wspólnie z Lousem Vasquezem założył w południowo - zachodnim Wyoming, na Szlaku Oregońskim, fort i handlową faktorię – Fort Bridger.

ROK 1844

- 24 maja Samuel Morse i współpracownicy uzyskują połączenie, przy pomocy elektromagnetycznego telegrafu, między Waszyngtonem i Baltimore.
- Użyto po raz pierwszy na większą skalę rewolwerów Colta, podczas bitwy nad Padernales, pomiędzy Texas Rangers a Komanczami.
- Urodził się Thomas Coleman "Cole" Younger, najstarszy z czterech braci Youngerów, sławnych bandytów na Środkowym Zachodzie.

ROK 1845

- 3 marca Floryda została przyjęta do Unii jako 27 stan.
- 4 marca James Knox Polk został jedenastym prezydentem Stanów Zjednoczonych.
- 8 czerwca Umarł Andrew Jackson, polityk prawnik, prezydent w latach 1829 - 1837.
- 29 grudnia Teksas został przyjęty do Unii jako 28 stan.

ROK 1846

- Elias Howe i Isaac Singer skonstruowali maszynę do szycia.
- Prześladowani na Wschodzie mormoni rozpoczynają wędrówkę na Zachód.
- 13 maja Kongres USA podjął uchwałę o wojnie z Meksykiem (1846-48). Główną jej przyczyną było napięcie w stosunkach amerykańsko-meksykańskich spowodowane aneksją Teksasu przez USA w 1845 roku.
- 28 grudnia Iowa została przyjęta do Unii jako 29 stan.

ROK 1847

- Został wydany pierwszy znaczek pocztowy.
- 11 lutego Urodził się Thomas Alva Edison, wynalazca samouk, właściciel patentów na ok. 1300 wynalazków, m.in. fonograf, żarówkę, automatyczny telegraf.
- 22-23 lutego Pod wsią Buena Vista wojska meksykańskie pod dowództwem A.L. de Santa Anna, mimo liczebnej przewagi (20 tys. wobec 4.700 Amerykanów), zostały zmuszone do odwrotu przez wojska amerykańskie pod dowództwem Z. Taylora.

- marzec Desant głównych sił USA na Vera Cruz w wojnie meksykańskiej.
- 24 lipca Mormoni dotarli nad Wielkie Jezioro Słone, gdzie założyli pierwszą osadę, przyszłe Salt Lake City.
- 5 września W Kearny (Missouri) urodził się Jesse Woodson James, przywódca najstydniejszej bandy na Środkowym Zachodzie.
- 8-14 września Marsz na stolicę Meksyku – operacja podczas wojny meksykańskiej, której celem było zajęcie miasta Meksyk.

ROK 1848

- W Hartrord Samuel Colt założył fabrykę broni, która produkowała sześciopistoletowe colty.
- Powstały pierwsze gminy ikaryjskie - osiedla utopistów, zakładane przez E. Cabeta, wizjonera i pisarza.
- 24 stycznia Odkrycie złota w Kalifornii przez Johna Marshalla. Pod koniec 1849 roku do Kalifornii przybyło około 85 tys. poszukiwaczy złota.
- 2 lutego Podpisanie w Guadalupe Hidalgo traktatu kończącego wojnę meksykańską 1846-48. Na jego mocy Meksyk odstąpił Stanom Zjednoczonym rozległe terytoria (m. in. Kalifornię, Arizone, Nowy Meksyk), na których żyły liczne plemiona indiańskie (Apacze, Pueblanie, Nawahowie).
- 23 lutego Umarł John Quincy Adams, polityk, prawnik, prezydent w latach 1825 - 1829.
- 29 maja Wisconsin zostało przyjęte do Unii jako 30 stan.
- 19-20 lipca W Seneca Falls (stan Nowy Jork) uchwalono Deklarację Uczuć, w której domagano się praw dla kobiet na równi z mężczyznami, początek feminizmu.
- Grudzień Potwierdzenie przez J. K. Polka w dorocznym orędziu do Kongresu odkrycia złota w Kalifornii wywołało "gorączkę złota" (gold rush).

ROK 1849

- 4 marca Zachary Taylor został dwunastym prezydentem Stanów Zjednoczonych.
- 15 czerwca Umarł James K. Polk, prawnik, prezydent w latach 1845 - 1849.

ROK 1850

- Alan Pinkerton założył prywatną agencję detektywistyczną - Pinkerton National Detective Agency. Agenci Pinkertona ochraniali pociągi i kopalnie oraz tropili ludzi 'wyjętych spod prawa' (np. bandę braci Jamesów i Daltonów).
- 6 stycznia W Atlancie (Georgia) urodził się Henry Andrew "Heck" Thomas, przyszły zasłużony obrońca prawa. Był strażnikiem kolejowym, zastępcą szeryfa federalnego, pomógł zlikwidować bandę Sama Bassa w Teksasie, a także bandy Daltonów i Doolina, był członkiem Texas Rangers. Był jednym z "trzech obrońców prawa".
- 9 lipca Umarł Zachary Taylor, wojskowy, prezydent w latach 1849 - 1850. Nowym, trzynastym prezydentem, został wiceprezydent Milliard Fillmore.
- 9 września Kalifornia została przyjęta do Unii jako 31 stan.

źródło: [Encyklopedia Westernu](http://encyklopedia.westernu.pl) (<http://western.oeizk.waw.pl>)

REDAGUJ Z NAMI!

Chcesz nam pomóc w redagowaniu *Farmersi Times*?
Masz pomysł na ciekawy artykuł? Chcesz się podzielić z innymi swoimi doświadczeniami?
Napisz do nas na ftimes@farmersi.pl

GOSPODARCZY ROZWÓJ USA, CZ. 4

CENTRALNY BANK STANÓW ZJEDNOCZONYCH. WZLOTY I UPADKI. 1791-1836

Dzisiaj zapraszam na western. I to w polityczno-gospodarczym wydaniu. Stawką są pieniądze. Wielkie pieniądze. Walka toczy się „w samo południe”. Chodzi o bank. W tym pojedynku stawką jest centralna bankowość Stanów Zjednoczonych w czasie kształtowania się państwowości amerykańskiej. Miejsce akcji nie jest ściśle określone, ale rzecz dzieje się między siedzibą banku centralnego w Pensylwanii a Białym Domem w Waszyngtonie. Lata trzydzieste XIX wieku. Stojącymi naprzeciw siebie kowbojami są: prezes Drugiego Banku Stanów Zjednoczonych Nicolas Biddle i prezydent Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej Andrew Jackson.

Pierwszy bank centralny

Zanim jednak kamera nakręci kulminacyjne sceny bankowego westernu wróćmy na chwilę do czasów po amerykańskiej rewolucji. Wspomniałem już w drugim numerze *Farmersi Times* o Pierwszym Banku Stanów Zjednoczonych. Bank ten był prywatną korporacją. Do Skarbu Państwa należało tylko 20% udziałów, resztę posiadały osoby prywatne, z czego zdecydowaną większość bankierska rodzina Rotschildów.

Kapitał Pierwszego Banku Stanów Zjednoczonych wynosił 10 mln dolarów. Siedziba mieściła się w Filadelfii, ale jego oddziały znajdowały się we wszystkich dużych miastach USA. Pierwszy Bank Stanów Zjednoczonych sprawnie realizował swoje cele. Dla osób prywatnych i firm komercyjnych były to oczywiście operacje depozytowe i pożyczkowo-kredytowe. Dla państwa bank centralny był instytucją, w której rząd deponował papiery wartościowe, realizował transfery funduszy państwowych na terenie całego kraju, wystawiał certyfikaty depozytowe oraz emitował banknoty.

Bank miał patent Kongresu na 20 lat i tyle tylko istniał. Sprzeciw banków stanowych oraz obawa przed deregulacją wolnego rynku okazały się silniejsze niż idea centralnej bankowości w początkach XIX wieku. Pierwszy Bank USA zakończył działalność w 1811 roku.

Intelektualista z Pensylwanii

Nicolas Biddle urodził się i zmarł w Pensylwanii. Wcale jednak nie znaczy to, że prowadził osiadły tryb życia. Już jako dziecko słynął ze swojego intelektu. W wieku 13 lat ukończył lokalny uniwersytet, ale... ze względu na wiek nie wydano mu dyplomu. Nie poddał się – przeniósł się do Princeton i tam dokończył formalną ścieżkę edukacji.

Później kształcił się w prawie. Jako osiemnastolatek został sekretarzem posła, jeździł do Europy i – rzecz jasna – dalej się uczył. Od najlepszych. Wkrótce został bliskim przyjacielem Jamesa Monroe – sekretarza stanu w gabinecie Thomasa Jeffersona.

W roku 1816 Kongres powołał Drugi Bank Stanów Zjednoczonych. Monroe – wówczas już prezydent – powołał Biddle'a na jednego z pięciu rządowych dyrektorów Banku. Bank centralny w wydaniu 1816 r. niewiele różnił się od swojego poprzednika. Udział rządu w przedsięwzięciu w dalszym ciągu wynosił 20%. Pieczę nad resztą w praktyce sprawowali Rothschildowie. Kapitał własny banku wynosił 35 mln dolarów, a patent miał wygasnąć po 20 latach: w roku 1836.

W 1822 Biddle został prezesem Drugiego Banku USA. Mówi się, że systemowi płatniczemu Stanów Zjednoczonych zapewnił stabilność. Wpływając jednak bezpośrednio na podaż pieniądza ograniczał działalność banków stanowych. A banki z biedniejszych stanów południowych i zachodnich potrzebowały gotówki do finansowania swoich inwestycji. Wobec braku możliwości druku pieniędzy środek ciężkości tak skonstruowanego systemu przesunął się silnie w stronę stanu Nowej Anglii.

Andrew Jackson

Sylwetkę tego prezydenta Stanów Zjednoczonych zaprezentowałem w poprzednim odcinku. Był on gospodarzem Białego Domu w latach 1829-1837. Zwolennicy Jacksona nazywali siebie demokratami i właśnie od tamtego czasu, już na zawsze, ich partia została Partią Demokratyczną.

Andrew Jackson należał do zagorzałych przeciwników banku federalnego, a konkretnie takiego jego modelu jaki funkcjonował w Stanach Zjednoczonych w latach 1791-1811 i po roku 1816. Zarzucał udziałowcom banku korumpowanie kongresmanów poprzez udzielanie im korzystnych pożyczek, dzięki czemu mogli wpływać na ustawodawstwo. Już w 1832 zawetował ustawę, która miała przedłużyć patent dla centralnego banku. W 1835 r. spłacił ostatnią ratę długu państwowego – był to jedyny moment w dziejach USA, kiedy rząd amerykański nie posiadał żadnych zobowiązań zewnętrznych i wewnętrznych. Jackson realizował politykę „twardego pieniądza”, opierając walutę na złocie i srebrze. Do tego żaden centralny bank nie był mu potrzebny.

Kowboje

Pierwowzorem amerykańskiego kowboja byli meksykańscy hodowcy bydła i koni. Dzielili się oni na dwie grupy. Pierwsza to bogaci właściciele ziemscy – *charros*. Ubierali się oni w przyozdobiane srebrem koszule, które dodatkowo wykładali drogocennymi kamieniami. Hodowla bydła i koni przynosiła im ogromne zyski. Ziemia *charros* systematycznie się powiększała i musieli oni zacząć korzystać z usług kowbojów najemnych, później nazwanych *vaqueros* (od hiszpańskiego *vaca* – krowa). *Vaqueros* wywodzili się głównie z meksykańskiego chłopstwa i to właśnie oni wykonywali większość pracy na ranchach i szybko stali się bazą do słynnego westernowego obrazu kowboja. To od *vaqueros* północnoamerykańscy kowboje przejęli wiele zachowań, umiejętności i zwyczajów.

Stereotypowy kowboj z westernu to właśnie taki *vaqueros* w realiach zachodnich stanów USA. I z takim kowbojem mamy przyjemność spotkać się w trakcie naszych rozgrywek w *Farmersach*. To właśnie tak przedstawieni rewolwerowcy atakują, bronią i polują. W wolnych chwilach popijają whisky w saloonie albo szukają uciech w hotelu.

Pojedynek

Gdyby jednak porównać Biddle'a i Jacksona do prawdziwych kowbojów byłiby oni *charros*. Biddle już z racji urodzenia w dość zamożnej rodzinie (jego ojciec był w czasach rewolucji wiceprezydentem Pensylwanii) czuł się arystokratą. Jackson do swojej pozycji doszedł tylko pracą, ale w czasie wojny w 1812 r. wstąpił się na tyle, że naród zapamiętał go na lata, a portreciści przedstawiali Jacksona zwykle w dumnej pozycji generała-przywódcy.

Podczas gdy Jackson oskarżał Biddle'a o przekupywanie kongresmanów i prasy (nie bez powodu zresztą), Bank cofał ludziom prezydenta kredyty, a banknoty niepokornych stanów wypychał z rynku. Walka rozpoczęła się na dobre.

Podobno Biddle mówił o swoim adwersarzu: „Ten szacowny prezydent sądzi, że tak, jak skalpował Indian i wtrącał sędziów do więzienia, poradzi sobie i z bankiem; myli się”. Jackson zaś powiedział kiedyś do Van Burrena: „Bank próbuje mnie wykończyć, ale to ja go wykończę”.

Prezydent postanowił wycofać z Banku Stanów Zjednoczonych wszelkie depozyty rządowe. Musiał zwolnić do tego sekretarza stanu, który sprzeciwił się decyzji. Jego następcę także zwolnił – z tego samego powodu. Trzeci sekretarz – przeciwnik bankowości centralnej Roger B. Taney zrobił już to, czego sobie życzył prezydent. Biddle w odwecie ograniczył kredyty i zajął się ściąganiem

należności. Na niewiele mu się to zdało, bo pędząca machina gospodarki przełknęła tę niedogodność.

Walka ta umocniła na kilka lat pozycję Partii Demokratycznej i zdecydowanie zaszkodziła Bankowi. Patent wygasł w 1836 r. Drugi Bank Stanów Zjednoczonych zakończył działalność jako instytucja federalna i działał jako bank stanowy w Pensylwanii. Niedługo potem nastąpił kryzys, który opisałem przed miesiącem.

Era wolnej bankowości

Formalnie od 1836 roku, po zakończeniu dwóch dwudziestoletnich okresów burzliwej działalności banku centralnego, amerykańska bankowość ograniczyła się do banków stanowych. W 1836 roku na terenie USA działało 713 banków. W 1838 już 900. Działały one zgodnie z zasadami wolnego rynku – bankierzy mogli emitować banknoty, przyjmować depozyty i udzielać kredytów. Na poziomie stanowym istniały oczywiście ograniczenia, które sprytni bankierzy bez problemu „obchodzili”. W dobie kryzysu końca lat 30-tych wiele banków zawiesiło działalność bądź zaprzestało wypłat (co na ogół i tak sprowadzało się do praktycznego bankructwa). Rozpoczął się powolny proces dostosowywania regulacji prawnych do twardego rynku i wypłacalności banków. Poszczególne stany wprowadzały w życie swoje ustawy o wolnej bankowości, a w 1863 roku Kongres uchwalił ustawę o bankowości krajowej – *The National Banking Act*. Ustawa wprowadzała obowiązek odprowadzania do wyznaczonych banków rezerw w złocie oraz emisję pieniądza zatwierdzonego przez Skarb Państwa. Zakazano druku pieniędzy stanowych oraz sprecyzowano wygląd banknotów i monet.

Federal Reserve System

Zwieńczeniem ewolucyjnego systemu bankowości w Stanach Zjednoczonych miał stać się jednak System Rezerwy Federalnej powołany w 1913 roku. Instytucja ta, znana jako FED, uważana jest za jeden z najbardziej niezależnych banków centralnych na świecie. O strukturze FED i działalności systemu w następnym odcinku...

(RKPIOR)

Pomysł porównania walki politycznej Jacksona z Biddlem do westernu zaczerpnąłem z wyśmienitego cyklu artykułów Stefana Bratkowskiego na łamach Wiedzy i Życia. Archiwum dostępne jest pod adresem: <http://archiwum.wiz.pl/tematy/temat61.asp>.

SANTA FE

MIASTO INNE NIŻ WSZYSTKIE

W granicach Hiszpanii i Meksyku.

Santa Fe, położone na wysokości ponad 2000 m n.p.m., było stolicą Nuevo Mexico – prowincji Nowej Hiszpanii odkrytej i założonej w 1515 roku przez hiszpańskiego konkwistadora Francisco Vázquez'a de Coronado. Miasto zostało ufundowane przez Don Pedro de Peraltę – trzeciego gubernatora Nowego Meksyku. Pełna nazwa Santa Fe, nadana przez Don Pedro de Peraltę, brzmiała: „La Villa Real de la Santa Fe de San Francisco de Asís”, co w tłumaczeniu na język polski brzmi: *Królewskie Miasto Świętej Wiary pod wezwaniem Św. Franciszka z Asyżu.*

Kaplica San Miggel, wybudowana ok.. 1610 roku z cegieł 'adobe' jest obecnie najstarszym obiektem sakralnym w USA..

Nowego Meksyku. Została ona przywrócona dopiero w roku 1692 w „bezkrwawej rekonkwiscie” przez Don Diego de Vargas'a (1643 – 1704, hiszpański Gubernator Santa Fe de Nuevo Mexico na terytorium Nowej Hiszpanii w latach 1690–1696 oraz w latach 1703–1704). Santa Fe w granicach Nowej Hiszpanii pozostało aż do roku 1810, kiedy to wybuchła trwająca ponad 10 lat meksykańska wojna o niepodległość. Status Santa Fe de Nuevo Mexico jako stolicy meksykańskiego regionu został sformalizowany w wydanej w roku

1824 meksykańskiej konstytucji.

Santa Fe w granicach Stanów Zjednoczonych.

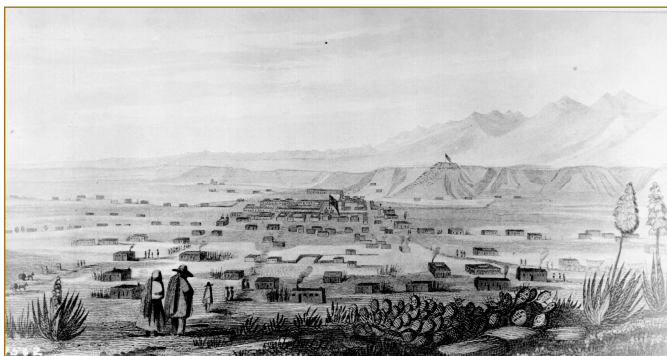
W 1841 roku niewielka wojskowo-handlowa ekspedycja wyruszyła z Austin w Teksasie, celem przejęcia kontroli nad szlakiem „Santa Fe Trail”. W XIX wieku szlak Santa Fe prowadził do miasta i biegł przez południowo-zachodnią Amerykę Północną, używany był przez amerykańskich i meksykańskich handlarzy, łączył on również nowo kolonizowane obszary Stanów oraz był trasą łączącą miasto z rzeką Missouri. Ekspedycja z 1841 roku była jednak źle przygotowana i szybko została rozbita przez meksykańską armię. W roku 1846 rząd Stanów Zjednoczonych Ameryki wypowiedział wojnę Meksykowi. Dowództwo nad kawalerią objął generał Stephen Watts Kearny, który po wkroczeniu do miasta przyłączył całe terytorium Nowego Meksyku do Stanów Zjednoczonych. Nowy Meksyk został oficjalnie anektowany przez USA w 1848 roku na mocy postanowień traktatu pokojowego w Guadalupe Hidalgo, który kończył wojnę amerykańsko-meksykańską.

W roku 1851 po przybyciu do Santa Fe późniejszego pierwszego Arcybiskupa Santa Fe Jean-Baptiste Lamy'ego rozpoczęła się trwająca zgoła 17 lat budowa Bazyliki

Pueblo - nazwa nadana przez Hiszpanów zróżnicowanym językowo plemionom indiańskim, m.in. Hopi, Zuni, zamieszkującym terytoria obecnych stanów Nowy Meksyk i Arizona, potomkom prehistorycznego ludu Anasazi, żyjącego na tych terenach od V w. Pod rządami Hiszpanów liczba osad indiańskich zmniejszyła się z ponad 80 do 25-30. W 1680r. wybuchło powstanie pod wodzą Papé, Indianie wyparli Hiszpanów ze swych terytoriów. W 1692r. wojsko hiszpańskie pod wodzą Don Diego de Vargasa ponownie zajęło ich ziemie. Po wojnie amerykańsko-meksykańskiej (1846-1848) terytoria Pueblo włączono do USA. Indianie Pueblo zachowali dawną kulturę i sztukę (tkactwo, garncarstwo, malarstwo naścienne, jubilerstwo), zbliżoną do kultury starożytnego Meksyku. Mieszkają w charakterystycznych, kilkupiętrowych domach z drewna, kamienia lub wykuwanych w skałach, zwanych pueblo, zamieszkiwanych przez jedną wspólnotę rodzinną.

W 1609r. powstała tu hiszpańska misja katolicka, zaś miasto oficjalnie założono i obwołano stolicą stanu w roku 1610.

W roku 1680 w rezultacie rewolty Indian Pueblo, Hiszpanie utracili na okres 12 lat kontrolę nad terenami

Santa Fe w roku 1846.

Katedralnej pod wezwaniem Św. Franciszka z Asyżu – „The Cathedral Basilica of Saint Francis of Assisi”.

W marcu 1863 roku nad miastem powiewała flaga Skonfederowanych Stanów Ameryki. Sytuacja taka trwała zaledwie kilka dni, kiedy to stacjonujący w mieście generał wojsk konfederacji Henry Hopkins Sibley, musiał oddać pole przeważającym siłom unionistów.

Santa Fe pierwotnie miało być ważnym przystankiem Kolei Atchison, Topeka and Santa Fe (*Atchison, Topeka and Santa Fe Railway (ATSF)*; założona w 1859 roku, pierwotnie dla połączenia miasta Topeka (Kansas) z Santa Fe (Nowy Meksyk) i Zatoką Meksykańską). Jednakże w trakcie budowy odstąpiono od pierwotnych planów i wyznaczono nową trasę przebiegającą przez miasteczko Lamy położone na południe od Santa Fe, co wkrótce doprowadziło do zmniejszenia znaczenia gospodarczego Santa Fe .

W roku 1907 powstała znamenita School of American Research, pod przewodnictwem Edgar’a Lee Hewitta – światowej sławy archeologa.

Na początku XX wieku miasto stało się centrum sztuki ceramicznej, związanej z kulturą Indian Pueblo. Zaowocowało to w 1922 roku otwarciem odbywającego się rokrocznie w trzeci weekend sierpnia dwudniowego Indiańskiego Targu oryginalnych rękodzieł indiańskich tzw. „Santa Fe Indian Market”.

6 stycznia 1912r. Nowy Meksyk oficjalnie stał się częścią Unii jako 47 stan z Santa Fe jako jego stolicą.

Ciekawostki:

Santa Fe jest silnie związane z kulturą Indian Pueblo. Najbardziej znanym zabytkiem jest wzniesiony z cegły *adobe*, o murach grubości ponad jednego metra, Pałac Gubernatorów „Palace of the Governors” uchodzący za najstarszy obiekt administracji cywilnej na terenie całych Stanów Zjednoczonych. Razem z kościołem misji San Miguel datowany jest na rok 1610. Decyzją władz lokalnych w centrum miasta budynki muszą nawiązywać do architektury z początków miasta oraz kultury Indian Pueblo.

Bazylika pod wezwaniem św. Franciszka z Asyżu, wybudowana w 1869 roku.

Doroczny Targ Indiański w Santa Fe oraz współczesna zabudowa inspirowana kulturą Indian Pueblo, lato 2004.

W roku 1846 pułkownik Alexander William Doniphan w czasie trwającej wojny z Meksykiem, służąc pod rozkazami generała Stephen’a Watts’a Kearny’ego, przejął skład amunicji miasta Santa Fe – na zapieczętowanych skrzyniach z bronią widniały etykiety „Spain 1776”.

W niedużej odległości leży miasteczko – ośrodek naukowy Los Alamos oraz pomnik narodowy - rezerwat Bandelier „Bandelier National Monument”.

Miejscowość jest często pokazywana w filmach o Dzikim Zachodzie.

W 1990 roku Jon Bon Jovi wydał piosenkę "Santa Fe" na swoim solowym albumie "Blaze Of Glory" do filmu "Młode Strzelby 2". Piękna ballada zawiera bardzo znane słowa Jona stworzone właśnie do tej piosenki: "no man is an island" - "żaden człowiek nie jest wyspą".

Obecnie miasto liczy ponad 70 tys mieszkańców i jest trzecim największym miastem stanu New Mexico.

(ZAPOLYA)